

کتاب در عرصه‌ای ناگشوده

□ عباس جلالی

شناسنامه کتاب: معماری زمینه‌گرا، سازگاری
ساختمان‌های جدید با قدیم
نویسنده: برنت سی برولین
مترجم: راضیه رضا زاده
ناشر: نشر خاک (اصفهان) // چاپ نخست / ۱۳۸۳
شمارگان: ۳۳۰۰ نسخه در ۱۶۲ صفحه
بها: ۳۸۰۰ تومان.

می‌باشند.

ساختار و سازه‌های نو، آغاز دشواری‌های هاست. این ساخت و سازها می‌تواند بی‌هیچ پیوندی تاریخی، هنری و زیبا شناختی با ساختمان قدیمی در کنار آن سربر آورد. البته هیچ بازخواستی در میان نیست، به ویژه آن که به قول دکتر رضا زاده معماری خیابانی در ایران پدیده‌ای نا تاریخی است و نیم قرن بیشتر از عمر آن نمی‌گذرد، مگر مواردی دیگر انگشت شمار و ویژه چون میدان نقش جهان، ... برای همین، ولنگاری در ساخت و ساز ما اینک با نماهای نا همگن شهری و خط آسمان پرفراز و نشیب رو به رو هستیم که گاه چهره‌ی شهر را بدگل و شوخن می‌کند و پرسش برانگیز و چشم آزار برای هر بیننده‌ای.

جدال میان کهنه و نو کشاکشی است که از دیرباز در همه‌ی زمینه‌های دانش بشری بوده و همواره خواهد بود. دامنه‌ی این کشمکش در زمینه‌های علمی کوتاه، اما در زمینه‌ی هنر و ادب بسیار گسترده است. آنچه مردمان در گذشته به آن باور داشتند و دل‌بسته‌ی آن بودند که بی‌گمان زاده شرایط همان روزگاران بوده، دیگر اکنون چنان نیست و اکنونیان بنا گزیر آن دلمشغولی‌ها، خواست و گرایش‌ها را نخواهند داشت، اما به یاد داشته باشیم در کم‌تر زمینه‌ای چون آثار معمارانه، کهنه و نو در کنار هم می‌نشینند و در دیدرس همگان می‌مانند. ساختمان قدیمی و حتی ممکن می‌تواند صدها سال بپاید در حالی که بافت‌های سبک‌بارتر گرداگرد آن فرسوده می‌شوند و فرو

این بار به بررسی کتابی می‌پردازیم که چند صباحی از چاپ آن نیز گذشته چندان هم تازه‌ی نشر شمرده نمی‌شود، اما به دلیل اهمیت و ارزش والای موضوع آن، بسیار چشمگیر است این اثر شاید از انگشت‌آثاری است که در زبان فارسی به سوی این دشواری‌ها گام برداشته است تا نشان دهد چگونه ناهمگنی در نمای ساخت و سازهای شهری و معماری آن‌ها آثار پرارزش را به ورطه‌ی نابودی می‌کشاند که همین نخستین هشدار در بسیاری از شهرهای جهان نادیده انگاشته شده و یادمان‌ها و آثار معماری و ساخت و سازهای ارزشمند در میان جنگلی از موچا و آسمان خراش‌ها گم و نابود می‌شوند.

کتاب برگردان خوب و روان اثری است از انگلیسی با نام؛ Architecture in Context; Fitting new building with old که پدید آور، آن را در ۱۰ فصل؛ معرفی، نمونه‌های تاریخی سازگاری موفق، ساختمان‌های جدید با دیگر ساختمان‌های جدید، دیدگاه مدرنیسم؛ تقابل جدید با قدیم، ساختمان‌های جدید با ساختمان‌های مجاور، ساختمان‌های جدید با سبک‌های محلی یا منطقه‌ای، ساختمان‌های جدید و یادمان‌های قدیمی، ساختمان‌های بزرگ و یا ساختمان‌های کوچک، یادمان‌ها، نتیجه‌گیری، کتاب دو پیوست هم دارد، پیوست (الف) برای معماران؛ سوالات مشترک معماری در زمینه پیوست (ب) کتاب راهنما برای غیر معماران علاقه مند به تداوم بصری محیط خود نویسنده هدف از «معماری زمینه‌گرا» را «آشنایی با روش‌هایی می‌داند که برای ایجاد ارتباط بصری سازگار و همگون تر میان ساختمان‌ها، می‌توان از آن بهره جست». وی با تقلید و همانند سازی صرف از ساخت و سازهای بافت قدیم یا نوآوری‌های تندروانه مخالفت می‌کند و با معماری زمینه‌گرا؛ یعنی پدید آوردن پیوندهای دیداری روشن و مستحکم چندان که چشم آزار نباشد موافق است.

نگاهی به فصل‌های کتاب نشان می‌دهد که نویسنده برای هر نمونه چند گزینه را شرح داده مانند فصل ششم ساختمان‌های جدید با سبک محلی یا منطقه‌ای که نمونه‌های موفقیت کم تر را با «خانه‌ی گلدمن سالاتش» (خانه‌ی آلدلف لوس ۱۹۱۱) در وین، «مرکز برانزدیک»، لندن، کار پتریک‌هاجکین کار ۱۹۷۴، «خانه و ادارات آمستردام» هلند، کار اپیل کاهن ۱۹۷۱، «فروشگاه وول ورث» آکسفورد، انگلیس، «فروشگاه آلات موسیقی بلاک‌ول»، آکسفورد، «سفارت امریکا»؟؟؟ کار ۱۹۶۰، «خانه‌ی عالی برنز» لوس آنجلس، کالیفرنیا، کار چارلز مور ۱۹۷۴، «باشگاه اساتید» دانشگاه کالیفرنیا کار ۱۹۶۸ و... و برای نمونه‌های موفق تر؛ «خانه‌های ترویک و ویزلویکی»، جزیره‌ی ناتنوک، ماساچوست کار ونتوری و روش سال ۱۹۷۱ و ۷۲، «مرکز خرید و اتومبیل» نیویورک کار پیتر مولو ۱۹۷۷،

«خانه‌ی مسکونی» در نزدیکی ورچلی، ایتالیا کار ۱۹۷۳، «ساختمان اداری و خانه‌های بین المللی سی من» ساوانای جورجیا کار جان بی سال ۱۹۶۵ و نمونه‌های بسیاری را همراه کرده است. همه‌ی این نمونه با عکس‌های چندی برای هر یک همراه شده است. همه‌ی این نمونه‌ها از آن کشورهای متحد امریکا و اروپا برگزیده شده و از آمریکای لاتین، استرالیا و آسیا سخنی به میان نیامده است. نویسنده در چهار فصل پیاپی ۴، ۵، ۶، ۷، با دادن نمونه‌های کم تر موفق و نمونه‌های موفق تر، اصل داوری بی طرفانه را رعایت کرده است. پدیدآور باید زیبایی‌شناسانه و معماری برای اثبات دیدگاه خود در ناهمگنی میان ساخت و ساز کهنه و نو، مثلاً در فصل هفتم؛ «ساختمان‌های جدید و یادمان‌های قدیمی» نخست تصویری واقعی در ساخت ناهمگن را به دست می‌دهد و در سه ساخت و ساز گونه‌ی همگن را بر روی همان بخش مونتاز کرده تا داوری بیننده را بی‌هیچ‌القایی برای این ناهمگنی‌ها فرا خواند. پدیدآور چندان که خود نیز در پیش درآمد کتاب آورده برای یافتن نمونه‌ها رنج فراوان برده است. ۲۱۶ عکس و ۸ نمودار کتاب ۱۶۰ صفحه‌ای را یکسره آذین کرده است، اما تیرگی بیش تر عکس‌ها از کارایی آن‌ها دست کم در چاپ فارسی اثر کاسته است. برگردان دلچسب فارسی کتاب با پارهای واژگان که برابر فارسی داشته مانند، سایت [= ساختگاه] و یا دور شدن از آوای انگلیسی نام‌ها در فارسی همچون نیز نیوهمپشر [= که در متن نیوهامپ شایر] و نام‌های آلمانی با خوانش انگلیسی رجنز برگ [= آلمانی رگنسبورگ] آسیب دیده است. آن چه در کتاب بیش تر به چشم می‌خورد. نبود پانوشت به ویژه برای نام‌های بدخوان است مانند ص ۴۲ «ساختمان علوم انسانی؛ ونتوری و روش که با داشتن پانوشت Roche این مشکل از میان برداشته می‌شد. دانسته نیست ویراستار چگونه واژه نامه را با نمایه در آمیخته و تازه واژگان بدون برابر نهادهای فارسی گذارده است، در حالی که نیازی به آوردن صفحه برای واژه Roof هم نبود. اگر نمایه را خوب بنگریم نام کسان، جای نام و... همه در یک جا آمده از نام «بنجمین تاسپس» گرفته تا «قاب پنجره»، «دانشگاه بیل» «شهر اشتوتگارت» و «دودکش»!

امید آن که در چاپ بعدی گره‌ی این معما گشوده شود. می‌ماند تلاش ستودنی مترجم در به دست دادن برگردانی خوب در زمینه‌ای تهی در کتاب‌های شهرسازی و گلابه از طراح جلد که از هیچ نماد معمارانه در بُرش کتاب سود نجسته است. در حالی که دورن مایه کتاب یکسره در این زمینه است. شهرد/ریها خواندن این کتاب را به همه دانشجویان رشته‌های شهرسازی، برنامه ریزی شهری، معماران و دست اندرکاران طراحی شهر توصیه می‌کنند.

پانوشت:

1-Brent. C. Brolin